

PARTER**Sökande**

Stora Enso AB, Skoghalls bruk, 556173-3360
Box 501
663 29 Skoghall

Ombud: Jur.kand. [REDACTED]
Stora Enso Juridik
791 80 Falun

SAKEN

Ansökan om ändring av provisorisk föreskrift avseende utsläpp av fosfor till vatten
(mål M 4008-16)

Verksamhetskod: 21.10-i, 21.30-i

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen ändrar den i mark- och miljödomstolens deldom den 15 oktober 2018 i mål M 4008-16 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 december 2019 i mål nr M 10029-18 föreskrivna provisoriska föreskriften P1. på så sätt att högsta tillåtna utsläppsmängd av totalfosfor enligt föreskriften bestäms till 50 kg per dygn. Nämnda provisoriska föreskrift gäller i övrigt oförändrad.
2. Mark- och miljödomstolen avvisar [REDACTED] och [REDACTED] yrkande om att strängare villkor ska föreskrivas för verksamheten.
3. Mark- och miljödomstolen förordnar att den ändring som domstolen beslutat om under punkten 1. i domslutet ska gälla även om denna dom överklagas.

BAKGRUND

Mark- och miljödomstolen lämnade i deldom den 15 oktober 2018 i mål nr M 4008-16 Stora Enso Skoghall AB, 556298-2545, tillstånd enligt miljöbalken till befintlig och utökad verksamhet vid bruket i Skoghall med produktion enligt nedan.

- En årlig tillverkning av högst 900 000 ton kartong och 700 000 ton massa, varav högst 380 000 ton får utgöras av sulfatmassa och högst 320 000 ton av CTMP (kemo-termo-mekanisk massa). Högst 250 000 ton sulfatmassa och högst 200 000 ton CTMP får årligen blekas.
- För tiden fram till och med 31 oktober 2022 omfattar dock tillståndet en utökad massaproduktion om högst 720 000 ton per år, varav högst 400 000 ton sulfatmassa.

Bolaget meddelades i deldomen vidare även, såvitt nu är av intresse, tillstånd att vidta för i domen tillståndsgiven produktionsökning erforderliga åtgärder, innefattande att bygga ut och driva avloppsvattenreningen.

Sedan Stora Enso Skoghall AB och Naturvårdsverket överklagat deldomen i vissa delar, meddelade Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) dom den 20 december 2019 i mål nr M 10029-18. Mark- och miljödomstolens deldom samt MÖD:s nämnda dom innebär, såvitt är av intresse i förevarande mål, att avgörandet av slutliga villkor för utsläpp av processavloppsvatten från verksamheten sköts upp under en prövotid. Vidare innebär domarna att det såvitt avser utsläpp av procesavloppsvatten är föreskrivet nedanstående provisoriska föreskrift P1. att gälla under prövotiden och till dess mark- och miljödomstolen beslutar annat.

”P1. Föroreningsinnehållet i utsläpp av processavloppsvatten får inte överstiga nedanstående värden, räknade som medelvärde per kalenderår.

<i>Parameter</i>	<i>Enhet</i>	<i>Mängd</i>
TOC	ton/d	10
SÄ GF/A	ton/d	3,8
Totalkväve	kg/d	325
Totalfosfor	kg/d	30
AOX	kg/ton klorblekt sulfatmassa	0,15
Klorat	kg/ton klorblekt sulfatmassa	0,10
Komplexbildare	kg 100-procentig syra per ton kartong	0,80

Utöver vad som ovan föreskrivs som begränsningsvärde för utsläpp av komplexbildare, åligger det bolaget att så långt produktkvalitet och andra omständigheter medger begränsa användningen av komplexbildare av typ EDTA, DTPA eller motsvarande samt att satsa komplexbildare så att minsta möjliga mängd tillförs avlopp.”

Prövotidsredovisning såvitt avser utsläpp av processavloppsvatten från verksamheten ska, enligt vad som följer av de båda ovan nämnda domarna, ges in till mark- och miljödomstolen senast tre år från den 17 januari 2020, dvs. från den dag MÖD:s ovan angivna dom vann laga kraft.

ANSÖKAN

Yrkanden

Stora Enso AB, 556173-3360, Skoghalls bruk (bolaget), har såsom nuvarande verksamhetsutövare nu yrkat att den provisoriska föreskriften P1. avseende begränsningsvärde för utsläpp av totalfosfor till vatten ska ändras från 30 kg/d till 50 kg/d räknat som medelvärde per kalenderår. Bolaget har vidare, som det slutligen har bestämt sin talan, yrkat att dom i målet vid bifall till yrkandet ska gälla med omedelbar verkan utan hinder av att dom i målet inte vunnit laga kraft.

Grunder och utveckling av talan

Bolaget har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Bakgrund

Att bolaget nu står som sökande och inte Stora Enso Skoghall AB, beror på att det sistnämnda bolaget har fusionerats in i bolaget.

I deldom från den 15 oktober 2018 (mål nr M 4008-16) meddelade mark- och miljödomstolen bl.a. provisorisk föreskrift om utsläpp av fosfor till vatten på 30 kg/dygn. Den 12 juli 2018 i samma mål meddelade mark- och miljödomstolen i deldom dispens från gällande BAT-slutsatser avseende utsläpp av suspenderade

ämnen (SÄ) att gälla fram till och med den 31 december 2019. Efter nämnda tidpunkt gäller BAT-slutsatsen fullt ut.

I ansökan avseende ovan nämnda mål ingick bl.a. att få tillstånd att anlägga en ny MBBR för att avlasta den luftade dammen samt möjliggöra rening av avloppsvattnet från mixeriet, vilket innehåller en inte oväsentlig del suspenderade ämnen i form av mesarester. Eftersom prövningen drog ut på tiden och tillståndet till ansökta åtgärder inte meddelades förrän i oktober 2018 kunde anläggningen inte börja byggas förrän efter årsskiftet 2019 och det är först nu som bolaget har möjlighet att börja trimma in den utbyggda avloppsreningsanläggningen. Därvid har det uppdragats ett problem i form av en konflikt mellan att innehålla BAT-AEL avseende suspenderade ämnen och att innehålla det mycket låga utsläppsvärdet för fosfor.

Om bolaget ska kunna innehålla nuvarande begränsningsvärde för fosfor måste kemfällningen köras näst intill 100 % av tiden, vilket i sin tur medför att utsläppen av suspenderade ämnen ökar och kommer i konflikt med gällande BAT-AEL. Omvänt innebär det att kemfällningen måste begränsas för att klara BAT-AEL för suspenderade ämnen. Det finns därmed en uppenbar risk för överskridande av antingen begränsningsvärdet för suspenderade ämnen eller för fosfor. Målkonflikten gör också att optimeringen av driften av reningsanläggningen som avses ske under prövotiden omöjliggörs. Här ingår även att utvärdera kemfällning av fiberförande avlopp separat, och leda biologiskt renat avlopp direkt till avloppstub, med förhoppning att bryta det omvända sambandet mellan utsläpp av fosfor och SÄ. Denna utvärdering kräver dock ett körfönster för fosforutsläpp som i dag inte finns.

Målkonflikten

Som ovan angetts föreligger det en målkonflikt mellan att minimera utsläppen av suspenderade ämnen och utsläppen av fosfor. Att bolaget skulle hamna i denna situation var inte möjligt att förutse. Det hade visserligen varit enklare om tillståndsdomen kommit tidigare och intrimningen av anläggningen hade kunnat ske under tiden med gällande dispens för SÄ. Icke desto mindre trodde bolaget att det

skulle vara möjligt att klara. Nu kan bolaget dock se att det inte är möjligt med hänsyn till den ovan nämnda målkonflikten. Det kommer också att förstöra förutsättningarna för att trimma in reningsanläggningen på ett funktionellt sätt. Sambandet mellan TOC-nedbrytning i det nya biologiska steget, halter av närsalter i detsamma samt risk för uppkomst av genererat SÄ i kemfällningen (flytslam) är inte till fullo kända och måste kunna undersökas. För att detta ska kunna ske och utsläppen minimeras totalt sett krävs vissa frihetsgrader i körstrategin under provotiden.

Frågan är då vad som är lämpligast att göra. Bolagets begränsningsvärde för utsläpp av fosfor om 30 kg/d är mycket strängt. BAT-AEL intervallet omräknat till kg/dygn är 19-67 kg/dygn. Tillståndet i bolagets recipient, Kattfjorden, är i detta avseende dessutom gott. Årsmedelhalterna enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder (rapport 4913, 1999) ligger i den lägsta (d.v.s. bästa) klassen och statusen enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) bedöms som hög (bästa klassificeringen).

När det däremot gäller suspenderade ämnen har bolaget haft svårt att nå ner till BAT-AEL och det var huvudskälet till utbyggnaden av reningsanläggningen. Den nuvarande villkorsregleringen motverkar dock möjligheten att klara det eftersom ett mycket lågt begränsningsvärde för utsläpp av fosfor kräver omfattande kemfällning som driver upp utsläppet av suspenderade ämnen. Det leder i sin tur till att det bildas mer svavelrikt slam, orsakat av tillsatt aluminiumsulfat (AVR) i kemfällningen. Slammet, som måste brännas i fastbränslepannan P11, ger efter någon tid påtagligt ökade SO₂-utsläpp. Detta riskerar, vid omfattande kemfällning, att leda till att gällande begränsningsvärde, som ligger kring 200 mg/Nm³ vid nuvarande bränslmix, kommer att överskridas.

Perioder med ihållande kemfällning tenderar att successivt generera flytslam med ökade SÄ-halter om >50 mg/l som följd, vilket motsvarar SÄ-mängder klart

överstigande BAT-AEL. För att klara begränsningsvärdet för fosfor krävs dock en sådan extrem körstrategi, vilket gör att bolaget kommer i en omöjlig situation.

Med utgångspunkt i utvärderingar av utsläpp från olika driftförhållanden konstaterar bolaget att det mest rimliga är att begränsningsvärdet för utsläpp av fosfor till vatten under gällande provotid justeras upp från 30 till 50 kg/d. Även med ett sådant höjt begränsningsvärde ligger utsläppet med god marginal inom BAT-AEL intervallet och recipientens status är god med avseende på förekomst av fosfor, d.v.s. låga halter. Därmed kan denna förändring ske utan att utgöra någon risk för att vattenkvaliteten kommer att försämrats. Bolaget får då en möjlighet att innehålla begränsningsvärdena för både suspenderade ämnen och fosfor samt att klara begränsningsvärdet för utsläpp av SO₂ till luft. Det ger också bolaget rimliga förutsättningar att trimma in och optimera den utbyggda avloppsreningsanläggningen och göra provotiden för utsläpp till vatten meningsfull.

Den till nu aktuell ansökan bifogade utredningen Bedömning av påverkan på Kattfjorden av forforutsläpp från Skoghalls bruk (framtagen av DHI Sverige AB, DHI, och daterad 2020-06-26) visar att en utsläppsökning motsvarande den ansökta inte försämrar vattenkvaliteten i Kattfjorden.

Verkställighetsförordnande

Grunder för yrkat verkställighetsförordnande är att tiden går och ska bolaget kunna utföra pågående provotidsutredning på ett lämpligt sätt måste det kunna utnyttja ett körfönster för avloppsvattenreningen i enlighet med vad som beskrivits i målet. Vidare finns det risk för att verksamheten måste stoppas för att inte riskera ett överskridande av något av begränsningsvärdena för SÄ eller fosfor i år om inte en ändring av den provisoriska föreskriften ändras och blir tillämplig före årsskiftet. Ett sådant stopp skulle få stora konsekvenser eftersom det är komplicerat att stoppa en så stor verksamhet som Skoghalls bruk. Skulle en dom om ändring av den provisoriska föreskriften överklagas är det stor risk att det kommer att ta ytterligare

ett halvår eller mer att få ett avgörande. Det är således samma skäl som ligger bakom ansökan om ändring av den provisoriska föreskriften.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen i Värmlands län (länsstyrelsen) har medgett bifall till bolagets ansökan och yrkande om ändring av den provisoriska föreskriften P1 samt dess yrkande om verkställighetsförordnande. Länsstyrelsen har i huvudsak följande.

Länsstyrelsens grundsyn är att ändring och ombyggnation av reningsprocesser ofta kan vara oförutsägbara. Utfallet kan ibland vara bättre, och i vissa fall stöter man som i detta fall på oväntade problem. Störningar i reningsanläggningar tar dessutom ofta lång tid att få kontroll på. Vid uppstart och efter driftstörning kan det därför vara svårt att fullt ut optimera anläggningen utan att tänga aktuella begränsningsvärden. Det är anledningen till att länsstyrelsen generellt ofta yrkar på att en längre provotid kombinerat med relativt rymliga provotidsvillkor ska fastställas vid provning av reningsanläggningar.

Vid senaste förhandlingen yrkade bolaget att slutliga villkor avseende bl.a. fosfor skulle fastställas för utsläpp till vatten, då bolaget ansåg att en provotid inte behövdes. Bolaget överklagade den i dom av mark- och miljödomstolen beslutade provotiden till Mark- och miljööverdomstolen som bl.a. ändrade den provisoriska föreskriften P1 att gälla per kalenderår i stället för som tidigare beslutats rullande tolv månader. Eftersom mark- och miljödomstolen beslutade i enlighet med Naturvårdsverkets och länsstyrelsens yrkande, och då Mark- och miljööverdomstolen inte har beslutat någon större förändring, finns nu en provotid med provisoriska föreskrifter för utsläpp till vatten.

Sålunda anser länsstyrelsen att bolaget kan få ett rymligare processfönster så att det kan optimera reningsprocessen utan att bryta mot rådande provotidsvillkor. Den begärda ökningen av fosforhalten är visserligen hela 67 % större jämfört med tidigare rådande begränsningsvärde men förhoppningsvis kan detta

utrymme ge bolaget möjligheten att optimera processen så att man kan erhålla en ännu bättre rening och därmed fullt ut kunna dra nytta av den nyss installerade MBBR-anläggningen.

Det vore synd om ändringen av föreskriften inte kan komma bolaget tillgodo med påföljd att bolagets produktion under 2020 kan komma att påverkas negativt. De skäl som bolaget åberopat för yrkandet att dom i målet ska gälla med omedelbar verkan utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft torde därför kunna gillas och bolagets nämnda yrkande tillstyrkas.

Naturskyddsföreningen i Hammarö (Naturskyddsföreningen) har yrkat att det tillfälliga utsläppsvillkoret såvitt avser fosfor inte ska överstiga 35 kg/dygn samt har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

I deldomen den 15 oktober 2018 i mål nr M 4008-16 redovisade bolaget för såväl lovgiven som ansökt produktion utsläpp av fosfor om 25 kg/dygn. Från detta, via nu gällande provisoriska föreskrift, vill bolaget nu få möjlighet att släppa ut 50 kg/dygn under prøvotiden. Detta innebär en orimligt stor marginal.

Bolaget anför, som argument för att ifrågavarande ansökan ska medges, att oförutsedda problem i vattenreningen efter installation av ny utrustning orsakat de höga fosforutsläppen. Av diagram i rapporten Bedömning av påverkan på Kattfjorden av fosforutsläpp från Skoghalls bruk, den rapport som DHI sammanställt på bolagets uppdrag, verkar det dock som om trenden mot ökande fosforutsläpp inletts redan före 2017 och Naturskyddsföreningen undrar varför det inte då inleddes åtgärder för att bryta den negativa utvecklingen.

I DHI:s rapport görs en uppskattning av vad ett ökat fosforutsläpp från Skoghalls bruk har för påverkan på Kattfjorden. Rapporten finner att ett fosforutsläpp på 50 eller 60 kg/dygn inte ändrar Kattfjordens statusklassning. Slutsatsen bygger i stor utsträckning på gamla data, bland annat ett spridningsförsök från 1973. Antal mätningar av fosforhalter i Kattfjorden är relativt få och förefaller dessutom ha

minskat efter 2017 samtidigt som brukets fosforutsläpp då har ökat. Ingen hänsyn tas i utredningen till eventuell förbrukning av fosfor för uppbyggnad av biomassa i Kattfjorden eller vad det minskande flödet i den västra grenen av Klarälven kan ha för påverkan.

Naturvårdsverket säger i sitt yttrande 2018-01-22 (NV-08263-16) i mål M 4008-16 att verket delar bolagets uppfattning att miljöförhållandena i recipienten inte ger motiv till mer långtgående åtgärder för att minska de faktiska utsläppen men att det finns skäl att se till att utsläppen hålls på nuvarande nivå för att även i framtiden tillförsäkra en god vattenkvalitet i recipienten. (sid 5) Naturskyddsföreningen instämmer i den senare bedömningen. Ett utsläpp om 50 kg/dygn är 100 % mer än bolagets ursprungliga bedömning av den förväntade nivån på fosforutsläppen. Naturskyddsföreningen är medveten om att detta bara gäller för en begränsad period. Trots det är 50 kg/dygn för högt för att skapa tillräckliga incitament för åtgärder. En så hög nivå riskerar dessutom att spilla över på de slutgiltiga villkor som senare ska fastställas. Med hänsyn tagen till medelvärdena för fosforutsläpp 2019 och 2020 (t o m augusti) anser Naturskyddsföreningen att det tillfälliga utsläppsvillkoret inte ska överstiga 35 kg/dygn.

Biologisk fosforrening och kemisk fällning är beforskade områden och problemen i avloppsreningen vid Skoghalls bruk kan knappast vara olösliga.

██████████ och ██████████ har, som deras talan får förstås, motsatt sig bifall till bolagets yrkanden samt för egen del yrkat att strängare villkor ska ställas för bolagets verksamhet. De har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande.

Som närboende och på jorden existerande kan de inte se annat än att det behövs en renare tillvaro och att människan redan har förstört naturen nog mycket och mer därtill. De antar att bolagets ansökan påverkar Vänern och närområdet kring Skoghall. I Vänern lever fiskar, fåglar och andra organismer samt växter som redan är skadade. Hela närområdet är kraftigt förorenat vad gäller luft, vatten och till lands

av gamla och pågående synder. Vätern är även en sjö där deras dricksvatten tas i från och som de badar i. Eftersom utsläppet sker i en del av Vätern som är vattenskyddsområde där de får sitt dricksvatten från ska särskild stor hänsyn tagas och så liten påverkan som möjligt ske. Det skulle här överhuvudtaget inte få ske några utsläpp. Här är redan förorenat med alla möjliga gifter från denna och andra industrier som satt naturen ur balans. Även framtida generationers intressen måste tillgodoses.

Ovan redovisade påverkan måste stoppas om människor och djur i framtiden ska kunna leva ett drägligt liv. Sammanfattningsvis krävs en minskning av utsläppen och inget annat. Nu får det helt enkelt vara nog. Ifrågavarande industri gör och har gjort livet surt för så många i så många år. De har flertalet gånger mått illa fysiskt och psykiskt till följd av denna industri.

BEMÖTANDE M.M.

Bolaget har bemött inkomna yttranden enligt nedan.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har tillstyrkt ansökan och bolaget kan endast medge att länsstyrelsen hade rätt i sin initiala bedömning att utsläppen till vatten skulle sättas på provotid.

Naturskyddsföreningen

I förhållande till hur situationen ser ut med rådande förhållande mellan utsläpp av fosfor och suspenderade ämnen anser bolaget inte att föreslaget begränsningsvärde ger någon orimlig marginal. Situationen är den att för att hålla nere fosforutsläppen måste kemfällning ske i större omfattning än vad som är lämpligt med hänsyn till slambildningen. Omfattande kemfällning ger upphov till flytslam, d.v.s. slammet sedimenterar inte utan svävar i suspension och leder därmed till ökade utsläpp av suspenderat material. Omvänt om kemfällningen reduceras ökar fosforutsläppen. Det blir därmed omöjligt att innehålla endera begränsningsvärdet för suspenderade ämnen eller begränsningsvärdet för fosfor. Dessutom omöjliggör det en funktionell intrimning av den utbyggda reningsanläggningen. Det är även det förhållandet som

länsstyrelsen pekar på i sitt yttrande om att det under en intrimningsperiod kan behövas relativt rymliga begränsningsvärden. Det har i sig ingen koppling till vilka begränsningsvärden som senare må föreskrivas som slutliga villkor för fosfor när de provotidsutredningar som ska utföras är klara och redovisade till mark- och miljödomstolen. Det är dock viktigt att det finns en möjlighet att utföra dessa utredningar, vilket inkluderar att trimma in den utbyggda reningsanläggningen. Med nuvarande förhållanden är det inte möjligt.

Att höja den provisoriska föreskriften till 35 kg/d skulle därvid inte få någon verkan i enlighet med vad som framgår av diagram på sidan 3 i ansökan. Motsättningen mellan att innehålla begränsningsvärdet för suspenderade ämnen å ena sidan och fosfor å andra sidan skulle då kvarstå.

När det gäller reningsmetoder tillämpar bolaget redan kemisk fällning för att reducera utsläppet av fosfor. Det skogsindustriella avloppsvattnet är dock mycket näringsfattigt och för att kunna få till en biologisk nedbrytning av organisk substans, TOC, vilket är den huvudsakliga föroreningen i avloppsvattnet från verksamhet, måste näringsämnen i form av kväve och fosfor tillsättas. I annat fall skulle de mikroorganismer som reducerar den organiska substansen inte klara sig och det skulle inte bli någon nedbrytning. Av de näringsämnen som tillsätts blir det dock en rest som bolaget har att begränsa. Det är viktigt att veta att det skogsindustriella avloppsvattnet är näringsfattigt och därmed helt motsatt ett sanitärt avloppsvatten, där den huvudsakliga reningsfunktionen är inriktad på att reducera just utsläppet av närsalter, som där är den dominerande föroreningen.

██████████ och ██████████

Angående det som påpekats om att Kattfjorden är vattenskyddsområde och att det inte bör ske några utsläpp alls vill bolaget ange att det inte är möjligt att helt ta bort utsläppen med mindre än att verksamheten upphör. Bolaget har emellertid tillstånd för verksamheten och frågan är om behovet av en höjning av den provisoriska föreskriften under den provotid som gäller för utsläpp av fosfor till vatten.

Tillståndet i Kattfjorden är gott avseende förekomst av närsalter, d.v.s. låg halter, och den utredning som bolaget låtit utföra genom DHI visar att den aktuella höjningen av den provisoriska föreskriften inte kommer att ändra det förhållandet.

I yttrandena är [REDACTED] och [REDACTED] vidare allmänt kritiska mot verksamheten vid Skoghalls bruk och anser att den varit en plåga för de boende under många år. Om det må det råda delade meningar. Många ser säkert en nytta med verksamheten också. [REDACTED] och [REDACTED] anser dock att utsläppen ska minska. Varför det inte är aktuellt framgår av vad som ovan angetts och syftet med ansökan om ändring av den provisoriska föreskriften. Det är helt enkelt inte möjligt att genomföra intrimning av den utbyggda reningsanläggningen och de utredningar som förekrivits i prövotidsförordnandet med den rådande motsättningen mellan begränsningsvärdena för suspenderade ämnen och fosfor. Bolaget har därvid valt att föreslå en höjning av begränsningsvärdet för fosfor eftersom det ligger på en låg nivå, väl under värdet för uppfyllande av bästa tillgängliga teknik, även vid en höjning medan utsläppet av suspenderade ämnen från Skoghall är något förhöjt.

Mark- och miljödomstolen har i underrättelse den 19 oktober 2020 gett länsstyrelsen, Naturskyddsföreningen, [REDACTED] och [REDACTED] tillfälle att senast den 2 november 2020 yttra sig över bolagets bemötande med erinran om att när sistnämnda tid gått ut kan domstolen kommat att avgöra målet även om något svar inte kommit in. Svar har inkommit från länsstyrelsen samt Naturskyddsföreningen.

Naturskyddsföreningen har i yttrande tillagt följande.

Bolaget anger i sitt svar på Naturskyddsföreningens yttrande att ett skogsindustriellt avloppsvatten, till skillnad från sanitära avloppsvatten, är näringsfattigt och att kväve och fosfor måste tillsättas för att skapa förutsättningar för reduktion av organisk substans och att detta är orsaken till förhöjda utsläppsnivåer av fosfor. Naturskyddsföreningen pekade i sitt yttrande på att det skett en markant ökning av

utsläppen av tot-P sedan 2016. Utsläppen har under perioden ökat från 20 till 35 kg/dygn. Dosering av kväve och fosfor skedde även före 2016 och karaktären på avloppsvattnet torde inte skilja sig fundamentalt före och efter 2016. Det ifrågasätts vad som orsakar den här ökningen av fosforutsläppet och vilka åtgärder som har gjorts för att förhindra utvecklingen.

Bolaget menar att det föreligger en konflikt mellan att upprätthålla låga fosforutsläpp och att begränsa utsläppen av SÄ. Naturskyddsföreningen vill åberopa till yttrandet bifogad artikel i Water Science & Technology från februari 2004 (A H Slade et al Nutrient minimisation in the pulp and paper industry: An overview.) för att visa att konflikten inte är olöslig. I artikeln tar man upp problemet med att avloppsvatten från massa- och pappersindustrin har för låga halter av fosfor och kväve för att tillfredsställa vad som krävs för tillväxt av mikroorganismer och reduktion av TOC. Grundläggande för att nå goda resultat är ett optimerat närsalttillskott och effektiv avskiljning av slam, som i en fungerande anläggning kommer att innehålla närsalter, från det behandlade avloppsvattnet. Artikeln beskriver hur biologisk fosforreduktion sker, se artikeln s. 114.

Den luftade dammen vid Skoghalls bruk bör svara mot kraven på förekomsten av en anaerobisk respektive aerobisk zon och ha förutsättningar för biologisk fosforreduktion.

Författarna av den ovan angivna artikeln beskriver också vad som kan ske vid brist på näringsämnen, a.a. s. 117. Såväl närings- som syrebrist kan således enligt vad som framgår orsaka förhöjda utsläpp av både fosfor och SÄ.

I Nutrient minimisation in the pulp and paper industry: An overview berörs också möjligheterna att förbättra närsaltsutsläpp och uppnå låg slamproduktion genom att använda en MBBR, se a.a. s. 117. Som Naturskyddsföreningen har förstått det finns en MBBR installerad i flödet till den luftade dammen vilket borde ge goda möjligheter till förbättrade utsläppsvärden.

En annan möjlig orsak till hög SÄ och fosforhalt kan vara slamflykt från kemfällningsbassängerna genom denitrifikation, som kan uppträda genom att det vid höga slamnivåer i bassängerna skapas en syrefri miljö nere i slammet. Kvävgas frigörs då och kan få slam att floter och följa med klarfasen som får hög SÄ-halt och därmed sannolikt också förhöjd fosforhalt.

Naturskyddsföreningen hävdar, mot bakgrund av det anförda, att nivån på fosforutsläpp från Skoghalls bruk inte ska tillåtas överskrida 35 kg/dygn.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 22 kap. 16 § andra stycket miljöbalken avgjort målet utan huvudförhandling. Målets omfattning och svårighetsgrad är vidare sådan att det är tillräckligt att rätten vid målets avgörande består av en lagfaren domare och ett tekniskt råd.

Föremål för domstolens prövning i målet är bolagets ansökan om ändring av den av domstolen tidigare föreskrivna provisoriska föreskriften P1. vad gäller högsta tillåtna utsläppsmängd av totalfosfor i utsläpp av processavloppsvatten från verksamheten vid Skoghalls bruk. Mark- och miljödomstolen kan inte inom ramen för domstolens prövning i detta mål pröva [REDACTED] och [REDACTED] yrkande om att strängare villkor ska ställas för bolagets verksamhet. Detta yrkande ska därför avvisas.

Vad gäller bolagets ansökan om ändring av den provisoriska föreskriften P1. såvitt den avser utsläpp av fosfor, gör domstolen följande bedömning.

Av praxis framgår att en provisorisk föreskrift kan ändras i mildrande riktning under löpande provotid utan att förutsättningarna för omprövning enligt nuvarande 24 kap. 13 § miljöbalken behöver föreligga (se MÖD 2006:39).

Bolagets redovisning ger vid handen att förutsättningarna att utföra åtgärder för att optimera driften vid bolagets processavloppsrening försvåras av nu gällande begränsningsvärde för utsläpp av fosfor på ett sätt som inte förutsågs vid tidpunkten för meddelandet av aktuell provisorisk föreskrift för utsläpp till vatten. På sätt redovisats av bolaget, samt som framgår av vad Naturskyddsföreningen anfört i målet, är de processer som nyttjas vid reningen av bolagets processavloppsvatten komplexa. Sålunda kan minimerade utsläpp nås först efter en intrimning av processen där bl.a. styrning genom olika nivåer på närsaltstillförsel måste kunna prövas på ett ändamålsenligt sätt. Förutsättningarna för detta riskerar att försämrans av begränsningsvärden givna med alltför små marginaler mot faktiska utsläpp under olika driftförhållanden.

Mot bakgrund härav, samt även med beaktande av vad Naturskyddsföreningen och [REDACTED] och [REDACTED] anfört, finner domstolen att rättsliga och faktiska förutsättningar är uppfyllda för att medge ansökt mildring av den provisoriska föreskriften avseende begränsningsvärdet för totalfosfor. Ansökan ska därför bifallas.

Av de skäl som bolaget redovisat är det vidare motiverat att förordna att den här medgivna mildringen av den provisoriska föreskriften P1. ska gälla utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-01)

Överklagande senast den 15 december 2020.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Bodil Svensson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bodil Svensson, ordförande, och tekniska rådet Joen Morales.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.